

EENIGE AFWIJINGEN VAN LOLIUM PERENNE.

Lolium perenne, het reeds meer dan 200 jaar als veevoeder gekweekte „Engelsch Raygras” schijnt een bijzonderen aanleg te bezitten om zich tot bijna onherkenbaars toe te vervormen. Om deze afwijkingen te kunnen overzien, werden er in den *Prodomus Ed. I* een 6 tal variëteiten onderscheiden (zie Oudemans „Flora van Nederland en Suringars Zakflora”), die echter zoowel variëteiten als monstrositeiten bleken te zijn. Eén dezer laatste, de variëteit (beter monstrositeit) *ramosum*, onderscheidde zich door een vertakte bloemspil. Onder dezen naam werden echter planten verzameld, welke tot twee verschillende, ofschoon in uiterlijk vrij veel overeenkomende monstrositeiten behoorden. Er doen zich namelijk twee gevallen voor:

1e. Uit de oksel van een dikwijls sterk vergroot kelkkaafje groeit een aartje, dat er geheel als een takje uitziet (vgl. fig. 1) De sterk verlengde aaras, draagt nu niet een bloem, maar een meestal armbloemig of schoon volkomen aartje. Deze afwijking is de *m. compositum* Sm. Niet altijd groeien de takjes uit, vaak zitten de zijaartjes dicht op elkaar gedrongen. Van een regelmatige vertakking is echter geen sprake. De groote kelkkaafjes en de heen en weer gebogen spil der aartjes geven de bleeuwijze een zeer opvallend onregelmatig voorkomen.

2e. De aar heeft zich vertakt. Elke tak ontspringt *niet* uit den oksel van een kelkkaafje zooals bij de vorige monstrositeit en is dus ook niet een vervormd aartje, maar een werkelijke tak (vgl. fig. 2). Deze takken dragen normale veelbloemige aartjes en vormen een regelmatige, plat uitgespreide, eenigszins stijve pluim, die er geheel anders

uitziet als de vorige en meer doet denken aan een normale soort, dan aan een monstrositeit. Aan den voet van den tak zit heel dikwijls aan *beide* zijden een aartje, dat in niets van de gewone afwijkt. Dit is de *m. ramosum* Sm. Komt de *m. compositum* veel voor (vooral tegen den herfst na een natten zomer), met de *m. ramosum* schijnt dit niet het geval te zijn. Wij tenminste hebben ze in de laatste 4 jaren slechts 1 maal in één exemplaar aangetroffen. Ook in Duitschland is ze zeldzaam.

Fig. 3 wijkt van de beide reeds genoemde monstrositeiten weer af. Bij een opgezwollen knoop vertakt de stengel zich in twee normale bloemaren. De kleinste, draagt het bovenste stengelblad. Er bestaat een door Billot beschreven monstrositeit *furcatum*: aar vorkachtig vertakt, waartoe ze misschien gebracht moet worden. Ook hiervan is ons slechts één exemplaar in handen gekomen. Zeldzaam zullen ze wel niet zijn, als er maar meer naar gezocht werd. Doch de belangstelling in grassen schijnt niet groot. Zeker bieden ze den beginner eenige moeilijkheden, maar het bestudeeren van een zoo variabel en tevens zoo gemakkelijk te herkennen gras als *L. perenne*, loont toch zeker de moeite.

II.

Zeer na verwant aan de reeds genoemde *m. compositum* is de *m. glomeratum*. In plaats van 1 aartje, vindt men hier kluwens van 2-4 aartjes, dicht opeen gepakt langs de aarspil. Er is (behalve natuurlijk aan de top, want het

bovenste aartje heeft altijd 2 kelkkaafjes) slechts 1 kelkkaafje aanwezig, dat bij de exemplaren, die wij langs den 's Gravenweg te Rotterdam vonden, buitengewoon groot was en ver buiten de kluwens uitstak. Ditzelfde vergroote kelkkaafje treft men bij de *m. compositum* aan, vandaar dat

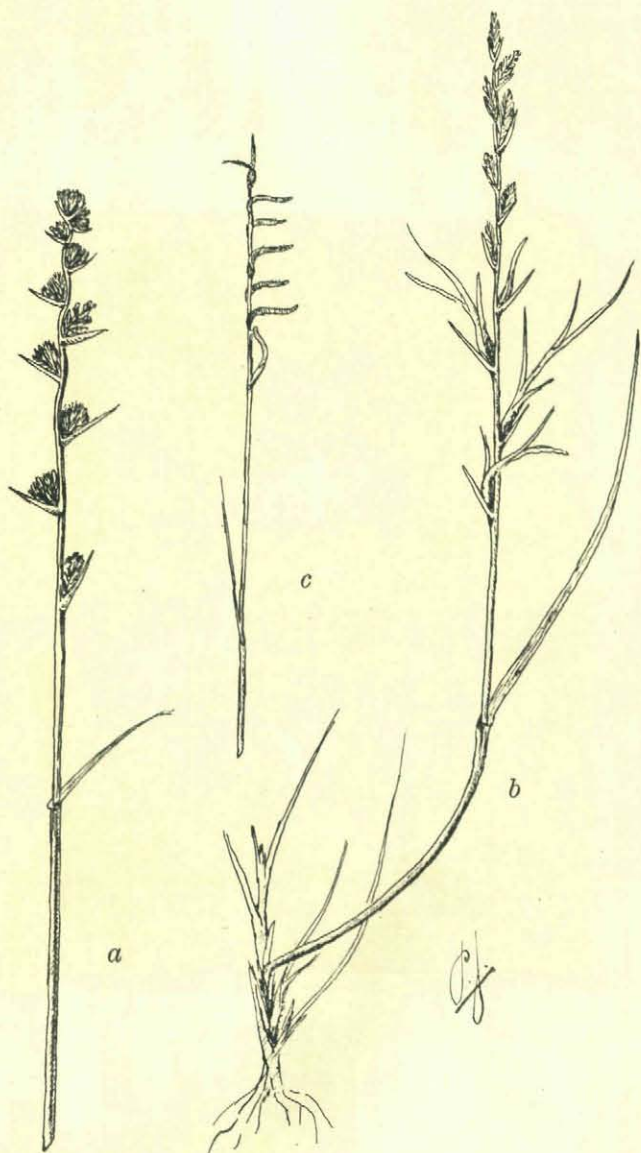
I. *L. perenne m. compositum* Sm.
II. *L. perenne m. ramosum* Sm.
III. *L. perenne m. furcatum* ?

Fig. 3

A. v. G. deze monstrositeit niet afzonderlijk vermelden, maar ze tot de *m. compositum* brengen.

In typische exemplaren wijken ze echter zoo sterk af, dat ze o. i. wel een afzonderlijke benoeming waard zijn.

Een veel interessanter monstrositeit is de *m. viviparum* Koch: in de oksels der onderste kelkafjes treft men geen aartjes, maar jonge bladspruiten aan. Reeds de heer Boon wees in *D. L. N.*, 7e jaarg., pag. 92, op een dergelijke afwijking, doch dit was, naar hetgeen hij er van vertelde niet deze monstrositeit. Volgens den heer B. waren de jonge plantjes ontstaan, doordat er korrels op de moeder-

a. *Lolium perenne m. glomeratum*.
b. *L. perenne m. viviparum*.
c. *L. perenne m. sphaerostachyum*.

plant aan 't kiemen waren gegaan. Hij schreef dit verschijnsel toe aan den invloed van het moederkoren (*Claviceps purpurea* Tul.). Ook wij namen herhaaldelijk waar, dat moederkoren en jonge plantjes op dezelfde stengel voorkwamen. Altijd is dit echter niet het geval en de echte vivipara-vorm is dan ook iets geheel anders. Daarbij ontkiemen er geen korrels op de moederplant, want er worden geen korrels rijp, eenvoudig omdat er geen bloemen gevormd worden. In plaats daarvan ontstaat een bolvormig knopje, dat uitgroeit tot een bladspruit. De aar wordt door deze plantjes zoo zwaar, dat ze naar den grond buigt en

de jonge plantjes wortelen. Dit laatste hebben wij echter bij *L. perenne* nog nooit gezien. Bij *Poa alpina* L. moet het echter iets geheel gewoons zijn, zoodat het aantal vivipariseerende stengels nog grooter is, dan de normale. Veel andere grassen vertoonen deze abnormale voortplanting: wij namen ze waar bij *Poa bulbosa*, *Cynosurus cristatus*, *Dactylis glomerata*, *Phleum pratense*, *Festuca arundinacea*, verschillende *Agrostis*-soorten, terwijl dit verschijnsel van nog veel andere planten bekend is (vgl. de „vergroeningen” bij braam, klaver, ui, enz.). Een enkele keer namen wij waar, dat alle aartjes op die wijze gevormd waren.

De derde hierbij geteekende afwijking vonden wij eenige jaren geleden in een tweetal exemplaren. Van kelkafjes is niet veel meer te zien. Alle afjes staan dicht tegen elkaar aangedrukt langs den aarspil. Van meeldraden of vruchtbeginsels is ook niets te bespeuren. Door een eigenaardige draaiing der as staan die afjes bijna in een spiraal. Dit is echter niet bij allen het geval, bij enkele kan men nog een weinig de zijdelingsche symmetrie bemerken. Misschien hebben wij hier te doen met de *m. sphaerostachyum* Maxwell, welke in Duitschland en Oostenrijk ieder slechts 1 maal werd aangetroffen.

Alle genoemde afwijkingen komen echter niet altijd typisch voor; dikwijls treft men er twee op een stengel aan. Zoo zijn vivipariseerende stengels der *m. compositum* volstrekt niet zeldzaam.

Behalve deze monstrositeiten zijn van *L. perenne* nog een aantal variëteiten bekend, doch daarover een volgende maal.

JANSEN en WACHTER.

EENIGE GREPEN UIT HET KRAAIENLEVEN.

De meest bekende kraaiensoorten op het Schouwen-Duiveland zijn de zwarte en de bonte kraaien. Van de laatste is mij weinig meldenswaardig bekend, daar ze bij ons alleen het koude jaargetijde doorbrengen. De zwarte kraai evenwel doet des te meer van zich spreken.

In Februari ziet men ze bij heele troepen op het land, om omstreeks April te gaan paren. Het duurt dan niet lang meer, of van verre ziet men op vele plaatsen op hofsteden of alleenstaande boomen hun nesten. Deze maken ze liefst in de kruinen van hooge boomen, het geheert ook niet zelden, dat men een nest vindt in een doornstruik of een kop van een knotwilg. Ze leggen meestal 5, soms 6 eieren. Ze broeden omstreeks 3 weken, wat het wijfje in hoofdzaak doet, in hoofdzaak echter, daar ook het mannetje daaraan deelneemt. Dit heb ik met eigen oogen waargenomen.

Op een verborgen takje achter het nest had het mannetje post gevat. Pas vloog het wijfje van het nest, om wat voedsel te gaan opscharrelen, of het mannetje wipte op het nest, om den plicht van zijn vrouwtje zoolang waar te nemen. Bij de landbouwers zijn ze om hun diefstichtig karakter gehaat. Wanneer ze in de onmiddellijke nabijheid eener hofstede hun nest gebouwd hebben, zijn ze den boeren tot grooten last. Op eenzame plaatsen zetten zij zich neer, om een kip of eend naar het nest te zien gaan, en zoodra ze het nest weer verlaten heeft, het pas gelegde ei weg te kapen en er meestal een heel eind ver het land mede in te vliegen, om het dan op hun gemak te gaan uitdrinken.